

Poliisi & Oikeus -lehden 80-juhlavuoden viestintäseminaari 18.2.2010

Poliisiylijohtaja Mikko Paatero

Tämän tilaisuuden otsikkona on poliisi mediassa. Siinä virkamiehelle sovitellaan kolmenlaisia kaapuja: reinikaista, ramboa ja sisäisen turvallisuuden asiantuntijaa. Tässä kohtaa olisi tietysti helppo valita se ilmeisin. Yritän kuitenkin välttää sitä, ainakin aluksi.

Käsittelen aihetta ensin siitä näkökulmasta, millaisena minä itse odotan poliisin näyttäytyvän mediassa. Linjaukset löytyvät lakien lisäksi poliisin yhteisistä arvoista sekä tuoreesta viestintästrategiasta, jossa todetaan että hyvä maine syntyy tekemällä oikeita asioita ja kertomalla niistä muille mahdollisimman avoimesti ja aktiivisesti.

Viestinnässä on pohjimmiltaan kyse siitä, millaisen kuvan poliisi itsestään haluaa antaa. Se, miten hyvin tavoitekuva vastaa todellisuutta, riippuu meistä kaikista. Poliisin hyvä maine syntyy siitä, miten teemme työmme. Ei pelkästään sen tuloksista, vaan myös siitä, miten kohtamme ja kohtelemme ihmisiä eri tilanteissa. Jokainen kontakti muiden ihmisten kanssa on viesti.

Poliisi tekee hyviä tekoja päivittäin: estää rikoksia ja onnettomuuksia ja selvittää niitä. Kansalaisten mielestä hyvät teot eivät kuitenkaan juuri kuulu eivätkä näy. Loppuvuodesta julkistetun turvallisuustutkimuksen mukaan tiedottaminen koetaan poliisissa heikoimmaksi lenkiksi yhdessä ennalta ehkäisevän toiminnan kanssa.

Syitä on syytä pohtia hetki. Viime vuonna julkaisimme noin 15000 tiedotetta. Poliisi tiedotti viime vuonna kirjallisesti keskimäärin pari kertaa tunnissa. Joka päivä. Joka tunti. Tiedotteiden määrä on kaksinkertaistunut vuosittain viimeisen kolmen vuoden aikana.

Kansalaiset odottavat poliisilta siis aktivoitumista jollain muulla tavalla. Tutkimukset antavat tästäkin viitteitä. Poliisin näkyvyydellä näyttää olevan selkeä yhteys siihen, kuinka onnistuneeksi kansalaiset kokevat poliisin tiedottamisen. Mitä näkyvämpi poliisi on, sen onnistuneemmaksi tiedottaminen koetaan.

Poliisintoiminnan painopisteenä tulevaisuudessa on ehkäistä rikoksia ennakkoon. Viestintä on tässä työssä yksi keskeinen väline. Tavoitteeseen pääseminen edellyttää näkyvyyden lisäämistä ja mahdollisuutta vuorovaikutukseen, jotta viestimme vaikuttaisi aidosti kansalaisten asenteisiin ja käyttäytymiseen. Poliisin pitää olla kasvullinen ja siellä missä kansalaisetkin ovat: televisiossa, verkossa, turuilla ja toreilla.

Tähän pyritään myös sillä, että poliisi toimii hajautetusti eri puolilla maata. Organisaatiouudistuksen uhkakuvana nähtiin, että poliisi etäännytty kansalaisista harva-alueilla. Viime vuoden toiminnalliset tulokset osoittavat, ettei näin ole käynyt. Joillakin on kuitenkin sellainen mielikuva edelleen.

Poliisin tehtävänä on luoda turvallisuutta. Turvallisuuden tunne on ihmiselle Suomen tapaisissa maissa tärkeämpää kuin itse konkreettinen turvallisuus, koska riski joutua rikoksen kohteeksi on Suomessa sittenkin varsin pieni, varsinkin jos käyttäytyy normaalisti, ei ole juovuksissa, ei haasta riitaa ja välttää vaarallisia paikkoja.

Millaisena poliisin pitäisi sitten näyttäytyä mediassa?

Onnistuminen poliisin työssä edellyttää, että meihin luotetaan kaikissa olosuhteissa. Toimintamme on oltava laillista. Sen on oltava myös eettisesti oikeaa. Laillista on lain mukaisuus. Eettistä on tehdä se, minkä toivoisi toisen tekevän itselleenkin.

Poliisin eettisen toiminnan peruspilareita ovat yhteiset arvomme oikeudenmukaisuus, ammattitaito, palveluperiaate ja henkilöstön hyvinvointi. Poliisi on esimerkki muille, niin virkatehtävissä kuin yksityiselämässä. Poliisi kohtelee kaikkia henkilöitä tasapuolisesti. Poliisi on luotettava ja lahjomaton.

Poliisin viestintä perustuu samalle arvopohjalle. Poliisilla ei tarvitse olla vastauksia kaikkiin kysymyksiin, mutta sen, minkä poliisi sanoo, on oltava totta. Vanha totuus esimerkiksi

haastattelutilanteessa on: Jos miettii mitä voisi tai haluaisi sanoa, niin kannattaa kokeilla totuutta.

Ammattitaito viestinnässä merkitsee sitä, että poliisi tunnistaa tiedotettavat asiat ja hoitaa viestinnän aktiivisesti, aloitteellisesti ja asiantuntevasti.

Palveluperiaate toteutuu niin, että poliisi jakaa tietoa, neuvoo ja edistää kansalaisten osallistumista. Viestintä on pitkälti viitsimistä.

Avoin ja monipuolinen sisäinen viestintä on keskeinen osa henkilöstön hyvinvointia. Oma henkilöstö on poliisin viestinnän tärkein sidosryhmä ja sille pyritään antamaan tiedot ensimmäisenä.

Millaisena poliisi sitten todellisuudessa näyttäytyy?

Mediassa poliisin hyvistä töistä kerrotaan päivittäin. Työmme saa laajasti julkisuutta, mistä olemme luonnollisesti tyytyväisiä. Mediassa poliisi näyttäytyy asiantuntijana ja meistä kerrotaan melko neutraalisti. Se on myös tavoitteemme. Poliisi tekee työnsä ja tulokset puhuvat puolestaan. Rikollisia saadaan edesvastuuseen ja uusia rikoksia saatetaan estää ennakkoon. Uutisjutuissa poliisi valistaa ja vastaa kysymyksiin.

Poliisin mediakuvaa voidaan lähestyä myös hieman tieteellisemmin. Kansalaisille kohdennetun poliisibarometrin mukaan luottamus poliisiin on säilynyt vahvana. 94 prosenttia kansalaisista pitää poliisia erittäin luotettavana tai melko luotettavana. Tuntemus siitä, että poliisi arvosti kansalaista asiakkaana, on lisääntynyt.

Toimittajille suunnatun mediabarometrin mukaan poliisin julkisuuskuva koetaan hyväksi ja se on viime vuosina hieman parantunut. Poliisi saa tiedon luotettavuudesta erinomaisen arvion ja mediasuhteista hyvän arvion.

Hyvän tason säilyttäminen on yhä vaikeampaa. Julkisen sanan neuvoston uusi puheenjohtaja Risto Uimonen otti vastikään haastattelussaan kantaa siihen miten väärät tiedot etenevät mediassa yhä nopeammin. Yhdessä mediassa julkistettuja tietoja ei juurikaan tarkasteta ennen kuin ne julkaistaan omassa mediassa. Tämän me olemme myös poliisissa joutuneet kokemaan. Vääriä tietoja on käytännössä mahdoton korjata kattavasti.

Tuorein esimerkki on tältä päivältä. Helsingin Sanomat julkaisi uutisen, joka koski Kauhajoen tutkintalautakunnan esitystä puoliautomaattisten käsiaseiden poiskeräämiseksi. Minun sanomiseni on esitetty muodossa, jota en enää omakseni tunnista. Korostin haastattelussa kahta asiaa. Poliisin näkökulmasta mitä vähemmän aseita olisi sen parempi. Sanoin, että toimikunnan esitys ei ole kuitenkaan yksiselitteinen. Sanoin ja tarkoitin myös sitä, että mahdollisten kieltojen suhde urheiluammuntaan on selvitettävä.

Koska uutisessa asia käsiteltiin kärjistäen, niin haluan vielä tässä yhteydessä mainita aiheesta muutaman sanan. Ennen kuin työryhmän esityksen osalta voidaan edetä, on tarkkaan selvitettävä miten se käytännössä onnistuisi. 200.000 aseiden luovuttaminen poliisille olisi mittava operaatio. Ilman lisäresursseja se olisi pois muusta toiminnasta. Se on myös turvallisuus- ja työturvallisuuskysymys.

Poliisi on tähänkin saakka ottanut vastaan luovutettuja aseita nk. armovuosijärjestelmän myötä. Lautakunnan esittämässä tapauksessa määrät olisivat aivan eri luokkaa. Ongelmatonta ei ole myöskään ratkaista miten esitetty korvaus määriteltäisiin. Käyvän arvon perusteella puhutaan kymmenistä miljoonista euroista. Kaiken kaikkiaan yritin toimittajalle sanoa, että asia ei ole lainkaan yksinkertainen ja vaatii todella paljon lisäpohdintaa. Tätä viestiä en onnistunut saamaan perille.

Tärkeimmät kysymykset poliisin kannalta ovat aseiden määrän hallittu vähentäminen, säilytyksen parantaminen, aseiden hallussapitoehtojen tarkistaminen ja henkilön soveltuvuuden tarkempi kontrolli. Olen myös sitä mieltä, että käsiaseiden vähentäminen vähentää myös pikaistuksissa tehtyjen henkirikosten määrää ja aseilla tehtyjä itsemurhia.

Kouluammuskelutapauksiin rajoituksilla tuskin olisi suurta vaikutusta. Niitä suunnitellaan pitkään ja harkitusti. Aselainsäädännön kiristäminen on kuitenkin yhteiskunnan kannalta oikea signaali. Ongelmien syyt ovat kuitenkin aivan muualla kuin aselainsäädännössä. Silloin nimenomaan ihmisistä huolehtimiseen ja erityisesti lasten ja nuorten hyvinvointiin on kiinnitettävä erinomaisen paljon enemmän huomiota kuin nyt.

Jas jos medialta vielä tähän liittyen voimme jotain toivoa, niin nykyistäkin enemmän näkökulmia ennaltaehkäisevään työhön. Uutisissa korostuvat usein jo tapahtuneet rikokset ja onnettomuudet. Poliisille tärkeämpää olisi kuitenkin estää niitä ennalta.

Hyvät kuulijat,

Ennalta ehkäisevän työn takia olemmekin pyrkineet lisäämään omaehtoista näkyvyyttä mediassa. Siitä hyvänä esimerkkinä ovat dokumentaariset televisiosarjat. Niiden avulla me haluamme välittää totuudenmukaisen kuvan poliisin toimintaympäristöstä ja tehtävistä, lisätä näkyvyyttä ja olla siellä, missä kansalaisetkin.

Tosi-tv on tuonut kadut koteihin ja tarjonnut päivittäin sadoille tuhansille suomalaisille mahdollisuuden tutustua poliisin arkeen ja ammattitaitoon. Toivomme, että konstaapelien kasvattavat kommentit kentällä ovat kirvoittaneet keskustelua myös kodeissa vanhempien ja lasten välillä.

Poliisi on läsnä myös uudessa mediassa. Siitä hyvänä esimerkkinä ovat poliisin palvelut IRC-Galleriassa ja Facebookissa. Osallistumalla aktiivisesti verkossa käytävään keskusteluun voimme jakaa tietoa ja neuvoja kansalaisille.

Kokemukset ovat olleet kannustavia. Kansalaiset ovat saaneet aidosti uuden kanavan antaa palautetta. Kolmannes kansalaisista pitää tärkeänä mahdollisuutta keskustella poliisin kanssa Internetin keskustelupalstoilla.

Poliisin päivästä olemme halunneet rakentaa tosielämän kasvokirjan turuille ja toreille. Viime vuonna kolmen tunnin aikana syntyi noin 40 000 kasvollista kontaktia poliisin ja kansalaisten välille. Poliisin päivää vietetään jälleen elokuussa.

Toisinaan poliisi on mediassa epäiltyä. Poliisirikoksia tutkitaan vuosittain joitain satoja. Epäilyistä huomattava osa osoittautuu perusteettomiksi. Ja jos näin ei ole, kyseessä on useimmiten lievä rikos tai rike, kuten ylinopeus.

Sitten on poikkeuksia. Tästä esimerkkinä on huumeepoliiseja koskenut kolme vuotta kestänyt prosessi, joka johti alioikeuden lähes kokonaan vapauttavaan päätökseen. Syyttäjä miettii valittamista hovioikeuteen. Totean tässä yhteydessä - että toivon - että tämä asia nyt saisi päätepisteensä kaikkien osalta. Minusta tämän asian jatko-osien kirjoittaminen ei ole kenenkään edun mukaista. Näin pitkän, aivan liian pitkän, prosessin tuoma negatiivinen julkisuus asianosaisille on mielestäni kohtuuton, eikä ole suhteessa itse asiaan tai esimerkiksi kansalaisten käsitykseen, jos sillä nyt tällaisessa asiassa on jokin merkitys. Lisää mediaruokaa en tässä asiassa haluaisi ottaen vielä huomioon senkin, että näitäkin asioita käsittelevä lainsäädäntöpohdinta on käynnissä ja tulossa vielä tälle eduskunnalle. Koko prosessin ajan kyseiset poliisit joutuivat kerta toisensa jälkeen median keskiöön. Viimeiset vapauttavaa päätöstä koskevat uutiset olivat tosin kutistuneet murto-osaan siitä, mitä ne olivat ennen oikeuskäsittelyä.

Huumeepoliisien virkarikosepäilyjä voidaan arvioida kahdelta kantilta: yhteisön ja yksilön. Yhteisön eli poliisin osalta merkittävää on, että tämäkään varsin kielteinen julkisuus ei rapauttanut kansalaisten luottamusta poliisiin. Yksilöiden kannata toivon, että kolmen vuoden aikana koettu ei myöskään rapauttaisi heidän uskoaan yhteisöön. Selvää on, että tästä kokonaisuudesta on kaikkien syytä ottaa oppia ja käydä sen eri vaiheet huolellisesti läpi. Esimerkiksi poliisirikostutkintaa koskevia menettelytapoja joudutaan miettimään perusteellisesti jatkossa.

Viisikymmentä vuotta sitten annetussa ensimmäisessä Sanomalehtimiesten etikettisäännössä korostettiin tiedon varmentamisen merkitystä. "Menossa olevaa vääryyttä käsittele vasta sitten,

kun sinulla on hallussasi täydet todisteet asiasta", ohjeessa todettiin. Tässä suhteessa elämme täysin toisenlaista todellisuutta. Tällöin on kyse myös salaisten tietojen vuotamisesta poliisiorganisaatiosta ulos. Menemättä tässä yhteydessä lähdesuojan syvään veteen totean vain, että poliisin tekemän tahallinen rikos, jollainen salassa pidettävän tiedon vuotaminen julkisuuteen on, ei ole eduksi poliisiorganisaatiolle. Meidän on tehtävä kaikki voitava, jotta tällaista ei tapahtuisi. Jos se ei ole mahdollista lähdesuojaa raottamalla, niin meidän on sisäisesti luotava järjestelmät ja ilmapiiri, jotta salassa pidettävää tietoa ei vuodettaisi.

Sitten on erittäin suuria poikkeuksia, joissa poliisi on tuomittu törkeästä rikoksesta. Tästä esimerkkinä on raiskauksesta tuomittu poliisi. Minun on mahdotonta puuttua oikeuden päätöksiin, mutta ymmärrän hyvin niitä jotka kokevat tilanteessa hämmennystä ja turvattomuutta. Verkossa aiheesta on virinnyt valtaisa kansanliike. Olen todennut ja totean nytkin: Suomalaisessa oikeuskäytännössä ja myös lainsäädännössä väkivaltarikosten käsittely on liian lievä. Nykyinen käytäntö antaa vääränlaista viestiä kansalaisille ja rikosten tekijöille.

Vaikka kyse on yksittäistapauksesta, niin se ei ole voinut olla vaikuttamatta koko poliisin maineeseen. Tällaisen teon jälkeen on selvää, että paluutta poliisiksi ei voi olla.

Arvoisat kuulijat,

Palaan seminaarin otsikkoon. Siinä pyydettiin määrittelemään nykyajan poliisi. Tiivistäen voisin todeta, että tämän päivän sisäisen turvallisuuden ammattilaisessa on niin reinikaista kuin ramboakin. Ja jotta tämä ymmärrettäisiin varmasti oikein, niin perustelen hieman tarkemmin.

Reinikaiselle ominaista oli sujuva supliikki ja kasvollisuus kansalaisten suuntaan. Rambo puolestaan selvisi kerta toisensa jälkeen eteen tulleista yllättävistä tilanteista.

Poliisi on luotettava turvallisuuden ammattilainen. Vuorovaikutus ja kansalaisten ymmärtäminen sekä kyky luoviin ratkaisuihin yllättävissä tilanteissa ovat siten poliisinkin keskeisiä ominaisuuksia. Muita yhtäläisyyksiä edellä mainittuihin hahmoihin en kuitenkaan lähde hakemaan.

Arvoisat Poliisi & Oikeus -lehden tekijät ja tukijat,

Juhlistamme tänään lehden 80-vuotista historiaa. Poliisi & Oikeus syntyi aikana, jolloin poliiseilla oli vaikeuksia saada ammattiaan käsitteleviä kirjoituksia läpi julkisuudessa. Oma lehti oli tilanteeseen oiva ratkaisu. Jo silloin tavoitteena oli näkyvyyden lisääminen ja informaation jakaminen.

Poliisi & Oikeus -lehdellä on ollut myös merkittävä rooli sisäisenä kouluttajana. Pääkirjoituksessa 1936 todettiin, että lehti ”pitää silmämääränään ja kantavana tehtävänään valistuneen, avarakatseisen, poliisimiehistön kehittämistä, joka tietää ja täyttää paikkansa kansanvaltaisen kulttuuriyhteiskunnan keskuudessa”.

Lehti on totuttanut osaltaan poliiseja kynänkäyttöön. Avustajaverkosto on ollut laaja ja aktiivinen. Jo 1950-luvulla huomattiin, että toisinaan kirjoitukset olivat tulikivenkatkaisia. Toimituksessa sanojan jouduttiin silittelemään ja ulkonainen säädyllisyys vaati lehden puheenjohtajan mukaan painetussa sanassa olevalta kielenkäytöltä tiettyä nupopäisyyttä

Lehden lukijatutkimus on kuitenkin osoittanut, että terveiset lukijoilta eli vuorovaikutus on kiinnostanut lukijoita kaikkein eniten. Siinäkin suhteessa havainnot ovat linjassa poliisin viestintästrategiassa esitetyn vuorovaikutteisuuden tavoitteen kanssa.

Haluan onnitella Poliisi & Oikeus -lehden nykyisiä ja entisiä tekijöitä. Toivotan lehdelle menestystä sisäisen turvallisuuden ammattilaisten sisäisenä kanavana niin että sillä on reinikaismainen into vuorovaikutukseen ja rambomainen kykyä luovuuteen vahvasti muuttuvassa mediaympäristössä.